

FRI-2G.404-1-EM-06

PRACTICAL ASPECTS OF INNOVATIVE LEASING IN AGRIBUSINESS

Asist. Prof. Seraozha Kosev, PhD student

Department of Agricultural Economics,

D. A. Tsenov Academy of Economics, Svishtov, Bulgaria

Tel.: +359 897723036

E-mail: s.kosev@uni-svishtov.bg

Abstract: *This paper's goal is to argue that innovative leasing is one of the approaches for effectively solving investment challenges in the innovative development in agribusiness. The significance of leasing transactions at present is related to dynamic structural changes in a number of business areas and the outdated equipment and technology as well on the one hand; there are strict long-term loan requirements on a national and international scale on the other.*

Keywords: *leasing, innovations, agribusiness, financing.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Инвестиционната активност е един от пътищата за технологично обновление на агробизнеса и перспективите му за развитие. В условията на глобална финансова криза, икономическите агенти от сектора трябва да търсят нови, нетрадиционни форми за финансиране на дейността си. Използването на лизинга е един от способите за ефективно решение на проблемите с инвестирането в иновационното развитие на агробизнеса. Актуалността на лизинговите сделки се свързва от една страна с динамичните структурни промени в редица отрасли и моралното остаряване на оборудване и технологии, а от друга страна - с високите изисквания за получаване на дългосрочни кредити от финансовите инструменти, както в национален, така и в международен мащаб.

Настоящата разработка има за цел да се изясни икономическата същност на иновационният лизинг, като алтернатива за финансиране в агросектора.

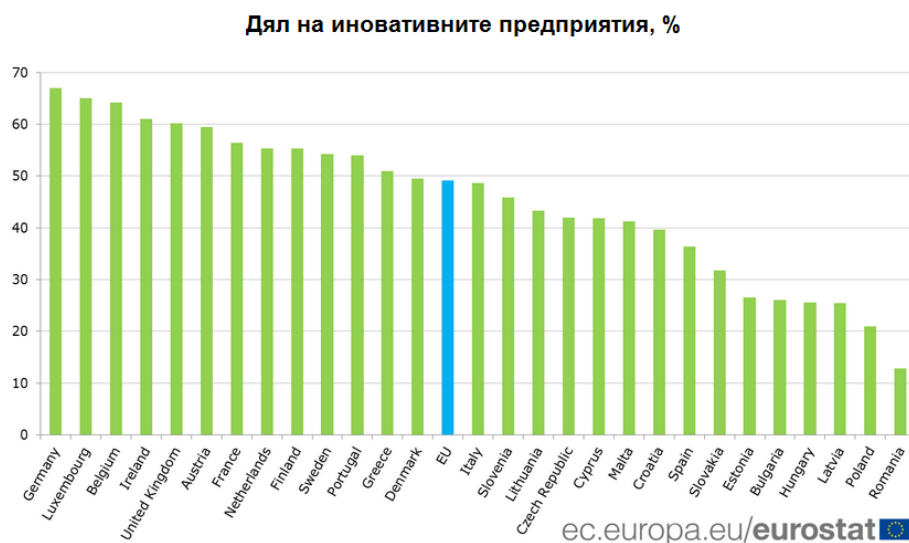
ИЗЛОЖЕНИЕ

От 2008 г. светът е изправен пред най-сериозната икономическа криза от Великата депресия насам. Създадена се ситуация изисква бързи и адекватни решения за превръщане на кризата във възможност и за възвръщане на икономическия растеж. България е пълноправен член в ЕС и макар напредъкът в икономиката на страната да е стабилен, той не се трансформира в по-добър иновационен потенциал. Според иновационния индекс на българските предприятия⁵ (<http://enterprise-europe-network.bg/2880/indeks-na-inovatsionnata-aktivnost-na-balgarskite-predpriyatia/>) е формиран слой от около една трета от фирмите (29-34 %), които иновират всяка година, като 90 % от тях имат ненамаляващ бюджет за иновации, а половината са го увеличили през 2017 г. спрямо 2012 г. Около 7 до 10 % от предприятията иновират периодично. Индексът на иновативност на българските предприятия за 2016 г. показва, че в сравнение с най-добре развиващите се страни от Централна и Източна Европа - Унгария и Чехия, в България предприятията имат почти два пъти по-ниска иновационна активност.

(https://www.capital.bg/biznes/kompanii/2016/12/07/2878703_koi_sa_inovativnite_predpriatia_na_a_2016_g/). Иновационната система на страната страда от недостиг на критична маса - изследователската и образователната инфраструктура остават фрагментарни, което води до разпиляване на изследователски потенциал. Бизнесът е слабо въввлечен в иновационния процес, а взаимодействието в рамките на иновационната система е неефективно. Последното Иновационно проучване на Общността (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/community->

⁵ Индексът на иновативност на българските предприятия е разработен от Фондация "Приложни изследвания и комуникации"

innovation-survey) от 2016 г. показва, че дялът на иновативните фирми в България е 27,4 % от всички предприятия в промишлеността и услугите и по този критерий страната е на едно от последните места в ЕС (Виж фиг.1).

Фиг.1. Ниво на иновативност на предприятията в ЕС.

Източник: Евростат 2016

България е на едно от последните места в ЕС по брой на иновативните предприятия. Това показва Community Innovation Survey 2016.

Най-висок дял на предприятията, занимаващи се с иновации, има в Германия(67.0%), Люксембург (65.1%)и Белгия (64.2%). Следват Ирландия, Великобритания и Австрия.

Под една трета са активните в тази област компании в Румъния (12.8%) и Полша (21.0%), следвани от Латвия (26.5%), Унгария (26.6%), България (27.4%) и Естония (27.8%).

Капиталовите инвестиции са индикатор за финансовите възможности на предприятието, които могат да се използват за финансиране на иновационни проекти. Връзка между иновационната активност и капиталовите инвестиции може да се очаква в случаите на интензивно развитие на предприятието, при което необходимостта от разширяване на материалната база произтича от въвеждането на нови производствени процеси и продукти. *Използването на иновационният лизинг е един от способите за ефективно решение на проблемите с инвестирането в иновационното развитие на агробизнеса.*

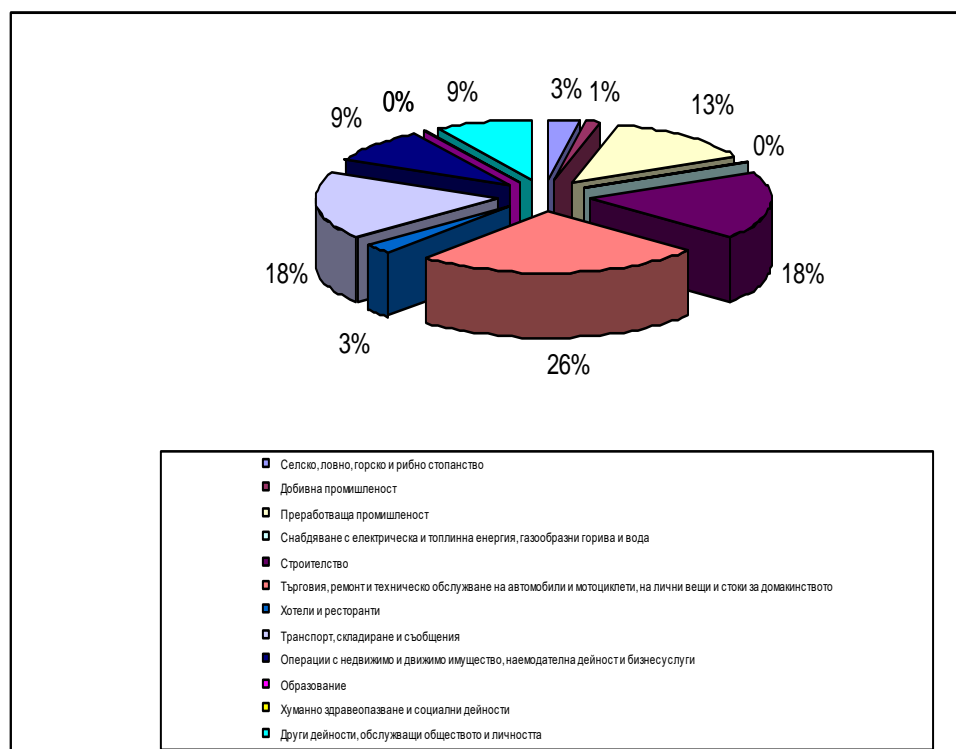
Вземанията на лизинговите дружества по финансов и оперативен лизинг в края на март 2018 г. са общо 3.634 млрд. лв. (3.5 на сто от БВП) при 3.332 млрд. лв. (3.4 на сто от БВП) в края на март 2017 година, по данни на БНБ

В края на първото тримесечие на 2017 г. на годишна база те нарастват с 9.0 процента (301.2 млн. лв.), допълват от Централната банка. Вземанията по финансов лизинг са 3.437 млрд. лв. в края на първото тримесечие на 2018 г., като на годишна база те нарастват с 7.2 процента (230.7 млн. лв.). Вземанията по договори за финансов лизинг за товарни и лекотоварни автомобили са 1.146 млрд. лв. в края на март 2018 г., като се увеличават със 5.1 на сто (55.5 млн. лв.) спрямо края на март 2017 година.

В края на първото тримесечие на 2018 г. вземанията по договори за финансов лизинг за леки автомобили са 1.259 млрд. лв.

На годишна база те нарастват с 20.3 на сто (212.1 млн. лв.). Вземанията по договори за финансов лизинг на машини, съоръжения и индустриално оборудване са 682.8 млн. лв., като нарастват на годишна база с 3.7 на сто (24.4 млн. лв.), като най-висок е размерът на лизинговите вземания в секторите Търговия (26%), Транспорт (18 %) и Строителство (18 %). В агросектора размерът на вземанията по финансов лизинг е значително по-малък – 3 % (Виж фиг. 2), което ни показва, че икономическите агенти в незначителна степен се възползват от

преимствата на лизинговите сделки и по-точно от възможностите на иновационния лизинг.

Фиг. 2. Разпределение на лизинговите вземания по сектори

Иновационният лизинг е *специфичен вид икономически отношения* между икономическите агенти по повод обекта на лизинговата сделка в процеса на иновационната дейност. (Аюпов, 2002) Във литературата лизингът се определя като “Съглашение със собственика на имущество (leaser) да се предостави на друга страна (lessee) ползването му за определен срок на определена цена...”. (Миланов, 1999) Той поражда наемно отношение, което е свързано с обстоятелството на предоставяне функцията по стопанисване на иновационен актив за определен период от време, срещу което се заплащане определена цена. Този факт е ярко потвърждение на принципа, че доходът от един актив се получава при неговата експлоатация, а не от преимуществото да се притежава.

Освен като специфичен вид отношения иновационният лизинг може да се разглежда и като :

- *самостоятелен вид иновационна дейност.* За определени стопански субекти лизинговите търговски сделки могат да изразяват основния им предмет на дейност и да формират основните им доходи. По същество това са специализирани стопански субекти, които формират собствен парк от иновационни продукти или ги получават от собствениците им и ги предоставят на трети субекти за стопанисване. Следователно, тези субекти извършват лизинговите търговски сделки по занятие и развиват функциите си между стокопроизводителите или собствениците на машини и оборудване и стопанските субекти, потребяващи тяхното полезно действие.

- *форма на инвестиране.* При което временно свободни или привлечени средства от лизингодателя се инвестират в иновационни продукти, при условията на наемни отношения между икономическите агенти по лизинговата сделка. Едната страна предоставя активи за ползване и стопанисване за определен период и другата, която ползва иновационните

продукти според тяхното предназначение и заплаща определени в лизинговия договор вноски.

- *форма на пласмент.* В определени моменти, с цел разширяване на пазарния дял, увеличаване на приходите, лизингът се използва от предприятията за пласмент на нови продукти, т. е. може да се разглежда като маркетингово средство за проникване и завоюване на пазари.

За да обосновем икономическата изгода от използването на иновационният лизинг, следва да проследим предимствата и недостатъците на лизинговите сделки от позициите на всички участници. (Михайлов, 2003, стр. 348) Така например, *преимствата за лизингополучателя се реализират в няколко посоки:* лизингът е алтернатива за придобиване на иновационни активи, като за финализиране на инвестиционния проект не е задължително лизингополучателя да осигури 100% средства за инвестицията; при лизинга въпросите с придобиването и финансирането на инвестицията се решават едновременно; поддържане на добро равнище на ликвидност - разходите по придобиването на иновационното оборудване са разпределени равномерно през целият срок. (Добрева Д. М., Организация и отчитане на търговските сделки, 2005) По този начин собствените средства могат да се използват за други цели; лизинговите вноски се заплащат в течение на лизинговият срок от приходите вследствие на експлоатацията на лизинговото имущество; по принцип лизинговите плащания се изпълняват по график, което дава възможност на лизингополучателя да координира своите разходи и приходи; лизингът е средство за преодоляване на моралното остаряване на наетото имущество и средство за проучване на технико-икономическите показатели на дадено оборудване с цел последваща покупка; в случай на ниска доходност, лизингополучателят има възможност да предостави имуществото на лизинг / сублизинг, възвратен лизинг/; лизингополучателят начислява амортизации на лизинговото имущество, по този начин намалява облагаемата си основа; наетото имущество може да служи като обезпечение; лизингът е възможност за привличане на чуждестранни инвестиции, чрез наемане на активи от чуждестранни контрагенти. (Каракашева Л. Л., 2001, стр. 166)

Предимствата за лизингодателя от лизинговите сделки са: лизингът е вид бизнес-дейност, осигуряваща добра печалба чрез предоставяне на иновационни активи под лизинг; основната роля при подготовката и провеждането на лизинговата сделка е на лизингодателя. За тази услуга той получава допълнително възнаграждение; лизингодателят има възможност да контролира финансовите ресурси, с които трябва да се придобие лизинговото имущество; в случай, че банка или друга финансова институция участва в лизинговата операция като лизингодател, има възможност да вложи временно свободните си средства и по този начин да постигне по-висока степен на ликвидност на кредитния си портфейл. (Найденов, Лизингът - финансов и правен аспект, 1995, стр. 40)

Икономическите изгоди от лизинга за доставчика на лизинговото оборудване са: лизингът може да се разглежда средство за реализация на нов продукт или услуга; той е маркетингово средство за проникване и завоюване на пазари; чрез тази сделка продавачът прехвърля всички рискове, свързани с актива на лизингодателя. (Павлова, 1998, стр. 7)

ИЗВОДИ

В заключение смятаме, че не е задължително икономическите агенти от аграрният сектор, които не разполагат със достатъчно собствен финансов ресурс за закупуването на иновационни активи, да притежават собствено имущество, за да работят и да създават доход и да формират печалба. Статистическите данни вече очертават тенденция на свръхтехнологична въоръженост в някои земеделски стопанства, което обездвижва капитала и намалява доходността им. Механизмите на иновационният лизинг им позволяват да получат правото на ползуване на необходимите иновационни продукти за производство за определен срок, при определено заплащане и при определени условия. Засилващата се конкуренция между лизинговите дружества ги принуждава да търсят способности за снижаване на стойността

на лизинговите услуги, което е предпоставка за използване на разнообразни финансови инструменти в лизинговите сделки. Вследствие на това се появяват *секюритизацията на лизингови вземания и синтетичния лизинг*.

REFERENCES

<http://enterprise-europe-network.bg/2880/indeks-na-inovatsionnata-aktivnost-na-balgarskite-predpriyatiya/>. (н.д.).

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/community-innovation-survey>. (н.д.).

https://www.capital.bg/biznes/kompanii/2016/12/07/2878703_koi_sa_inovativnite_predpriiatia_na_2016_g/. (н.д.).

Аюпов, А. (2002). *Инновационный лизинг в банке*. . Казань: ТИСБИ.

Добрева, Д. М. (2005). *Организация и отчитане на търговските сделки*. Свищов: АИ "Ценов".

Каракашева, Л. Л. (2001). *Международен бизнес*. София: Призма.

Миланов, С. (5 05 1999 г.). Лизингът в световната икономика. *Икономически живот*.

Михайлов, Е. М. (2003). *Банково обслужване на икономическите агенти*. В. Търново: Абагар.

Найденев, Б. (1995). *Лизингът - финансов и правен аспект*. София: Сиела.

Павлова, М. (1998). *Лизинг - икономически и финансово счетоводни проблеми*. В. Търново.